

Kinderjaren – vertaling door Jos Moortgat en Titia Vuyk

Ik ben geboren in 1908 in het zuiden van het gouvernement Charkov, op het landgoed van mijn vader Dmitri Ivanovitsj Snegirjov. Vader was destijds de grootste suikerfabrikant van Rusland en bezat twee landgoederen: het ene in Vaskelovo bij Sint-Petersburg, waar ik ter wereld kwam, en het andere in Basantsy in de Oekraïne, waar ik mijn kinderjaren zou doorbrengen. Daarnaast bezat onze familie een klein maar knus houten huis in Moskou, in de Ostozjenkastraat, en een enorm appartement aan de Millionnaja in Sint-Petersburg.

Het landhuis in Basantsy had vader zelf gebouwd in het ‘stenen tijdperk van de suikerproductie’, nadat hij ruim tweeduizend hectare vruchtbare Oekraïense grond had gekocht voor de suikerbietenenteelt. Hij was de eerste Russische suikerfabrikant die besloot om zijn eigen plantages te beginnen in plaats van bieten te kopen bij de boeren, zoals gebruikelijk was. Op dat landgoed zette hij samen met mijn grootvader ook een suikerfabriek neer. Een huis bouwen was eigenlijk niet nodig, omdat de familie toen al in Sint-Petersburg woonde. Maar mijn behoedzame opa stond erop. Hij zei herhaaldelijk: ‘In deze onzekere tijden hoort de baas dicht bij zijn bieten en zijn fabriek te zijn.’

Vader had niet veel op met Basantsy. ‘Het land van de chocholvliegen¹,’ zei hij vaak. ‘Die komen op je suiker af!’ lachte mijn moeder dan. Vliegen waren er inderdaad in overvloed. De zomers waren heet, maar de winters wondermooi – zacht en sneeuwrijk.

Het landhuis in Vaskelovo kocht vader later, toen hij echt rijk was geworden. Het was ouderwets statig, met zuilen en twee zijvleugels. Daar zag ik het levenslicht. Mijn geboorte diende zich twee weken te vroeg aan. Volgens mijn moeder kwam dat door het eigenaardige weer op die dag, 30 juni. Er was geen wolk aan de hemel en geen zuchtje wind, maar toch klonken in de verte plotseling donderslagen. Het was geen gewoon onweer – moeder hoorde het niet alleen, maar voelde het ook aan de vrucht in haar buik, aan mij dus. ‘Het leek alsof de donder je een duwtje gaf,’ vertelde ze later. ‘Het was een makkelijke bevalling en je had een normaal gewicht.’ Die nacht, op 1 juli, was het noordelijke deel van de hemel wonderlijk en helder verlicht. Eigenlijk werd het helemaal geen nacht; de avondschemering ging meteen over in de dageraad. Het was heel vreemd, want gewoonlijk zijn de witte nachten eind juni voorbij. ‘De hemel lichtte op ter ere van jou,’ zei moeder weleens voor de grap.

Ze bracht me ter wereld op de harde, altijd koele leren sofa in vaders werkkamer. De weeën overvielen haar midden in ‘een onbenullig gesprek over een oud bloembed en de nieuwe tuinman.’ Tegenover de sofa liepen langs de hele wand eiken planken met suikerkegels van zestien kilo. Iedere kegel was gegoten uit de suiker van een bepaalde oogst en had het stempel van dat jaar. Die massieve witte kegels van pure suiker waren waarschijnlijk het eerste wat ik op deze wereld zag. In elk geval behoren ze tot mijn vroegste herinneringen, samen met beelden van mijn moeder en vader.

Ik werd Alexander gedoopt, ter ere van de Russische heilige en veldheer Alexander Nevski en ter nagedachtenis aan mijn overgrootvader Alexander Savvitsj, grondlegger van de handelondernemingen van de familie Snegirjov. Iedereen noemde me anders. Vader zei Alexander, moeder Sjoera en mijn tantes Sasjenka; mijn zussen noemden me Sjoerjonok; mijn oudste broer Vasili zei Alex en voor mijn broer Vanja was ik Sanja; de gouvernante, madame Panaget, noemde me Sasjá, opzichter Frol zei Ljaksandr Dmitritsj en stalknecht Gavrila sprak me aan met jongeheer.

¹ Chochol: door Russen gebruikte spottende benaming voor Oekraïners